

Lääkehoitosuunnitelma

Lääkehoidon toteuttamisen suunnitelma –
Porvoon varhaiskasvatuspalvelut, LUONNOS

 2026

 [Toimipaikan nimi]
Päivitetty pp.kk.vvvv

Sisällys

1 Johdanto	4
2 Lääkehoito varhaiskasvatuksessa	5
2.1 Päiväkodin tai muun varhaiskasvatuksen toimipaikan kuvaus	5
2.2 Päiväkodin tai muun varhaiskasvatuksen toimipaikan lääkehoitosuunnitelma	5
2.3 Lapsikohtainen lääkehoitosuunnitelma	5
2.4 Yhteystietoja poikkeustilanteisiin	6
3 Vastuut, tehtävät ja työnjako lääkehoidon toteutuksessa	6
3.1 Varhaiskasvatuksen järjestäjä	7
3.2 Itä-Uudenmaan hyvinvointialue	8
3.3 HUS erikoissairaanhoidon järjestäjänä.....	9
3.4 Lasta hoitava lääkäri	9
3.5 Päiväkodin johtaja tai toimipaikan lähijohtaja	9
3.6 Lääkehoitoa toteuttava varhaiskasvatuksen henkilöstö	9
3.7 Lapsen huoltaja	10
4 Lääkehoidon osaamisen varmistaminen	10
4.1 Varhaiskasvatuksen työntekijän lääkehoidon koulutus.....	11
4.2 Pitkäaikassairaat lapset.....	12
4.3 Adrenaliinikynä	13
4.4 Osaamisen ylläpitämisen tuki.....	13
5 Lääkehoidon toteuttaminen	14
5.1 Lääkehuolto	14
5.2 Lääkkeiden säilytys.....	14
5.3 Lääkkeiden antaminen ja dokumentointi.....	15
6 Lääkehoidon turvallisuus	15
6.1 Riskien tunnistaminen ja niihin varautuminen	16
6.2 Lääkehoidon vaaratapahtumissa toimiminen	18
Lähteet	19
Liitteet	20
Liite 1a: Lapsikohtainen lääkehoitosuunnitelma	20

Liite 1b: Lapsikohtainen lyhytaikainen lääkehoitosuunnitelma	20
Liite 2: Lääkehoidon seurantalomake.....	20
Liite 3: Ilmoitus lääkepoikkeamasta.....	20
Liite 4: Yhteenveto lääkepoikkeamista	20
Liite 5: Turvallinen lääkehoito varhaiskasvatuksessa -infograafi	20
Liite 6: HUS:n diabeteskoulutus	20
Liite 7: Diabeteksen lääkehoidon näytöt.....	20
Liite 8: Lääkehoidon aseptiikka varhaiskasvatuksessa	20

LUONNOS

1 Johdanto

Lääkehoitosuunnitelmaa ohjaa STM:n Turvallinen lääkehoito-opas, varhaiskasvatustalaki 540/2018, terveydenhuoltolaki 1326/2010, Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskuksen infograafi (liite 5) ja HUS-järjestämissopimuksen seurantaryhmän 9.4.2025 hyväksymä lääkehoitoprosessi liitteineen. Tämän lääkehoitosuunnitelman pohja on laadittu yhteistyössä Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen ja kuntien varhaiskasvatuksen kanssa terveydenhuoltolain (1326/2010) 32§:ään perustuen. Suunnitelmapohjan laadinnassa on hyödynnetty Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen lääkehoitosuunnitelmaa.

Lääkehoidon toteuttaminen varhaiskasvatuksessa perustuu lääkehoitosuunnitelmaan, jossa keskeistä on ammattihenkilöiden osaaminen ja sijaisjärjestelyt sekä näihin liittyvä ennakointi. Lääkehoitosuunnitelma ohjaa ja yhtenäistää turvallisen lääkehoidon toteutusta varhaiskasvatuksen toimintaympäristössä.

Kaupunkitasoinen lääkehoitosuunnitelma otetaan käyttöön 1.8.2026 kasvun ja oppimisen lautakunnan päätöksellä. Kaupunkitasoista lääkehoitosuunnitelmaa arvioidaan ja tarvittaessa päivitetään vuosittain kunnassa ja/tai yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. Vastuu kaupunkitasoisen lääkehoitosuunnitelman päivittämisestä on toimialan hallinnolla.

Kaupungin varhaiskasvatuspalveluiden lääkehoitosuunnitelma koskee kaikkia varhaiskasvatuksen toimintamuotoja kaupungin omissa palveluissa sekä yksityisissä varhaiskasvatuksen toimintayksiköissä. Varhaiskasvatuksen toimipaikan lääkehoitosuunnitelma päivitetään vähintään kerran vuodessa toimintavuoden alussa ja aina tarvittaessa. Tämä liitetään osaksi pelastus- ja turvallisuus-suunnitelmaa ja tietojen päivittämisestä vastaa toimipaikan lähijohtaja.

Tämä lääkehoitosuunnitelma ohjaa suunnitelmallista lääkehoidon toteutusta. Lähijohtajan vastuulla on työntekijän perehdytys yksikkökohtaiseen lääkehoitosuunnitelmaan sekä tarvittaviin lapsikohtaisiin suunnitelmiin. Häätötilanteessa jokaisella työntekijällä on velvollisuus toimia. Tämän lääkehoitosuunnitelman liitteenä on lomake lapsikohtaista lääkehoitosuunnitelmaa varten (liite1). Lapsikohtainen lääkehoitosuunnitelma tallennetaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelman liitteeksi toiminnanohjausjärjestelmä Daisyyn.

Ohje lääkehoitosuunnitelmapohjan käyttöön

Lääkehoitosuunnitelmapohja sisältää -symbolilla ja *sinisellä fontilla* merkittyjä kohtia, joita täydentämällä asiakirjasta muokataan toimipaikkakohtainen lääkehoitosuunnitelma.

2 Lääkehoito varhaiskasvatuksessa

2.1 Päiväkodin tai muun varhaiskasvatuksen toimipaikan kuvaus

Toimipaikan tiedot	
Päiväkoti/toimipaikka	
Päiväkodin johtaja	
Toimipaikan nimetty lääkehoidosta vastaava lastenhoitaja	
Lapsimäärä	
Henkilöstömäärä	
Toiminta-aika (aukioloajat)	
Toiminnan erityispiirteet	
Lääkehoitoon koulutetun henkilöstön määrä	
Lääkehoitoon koulutettu henkilöstömäärä työvuoroissa	

2.2 Päiväkodin tai muun varhaiskasvatuksen toimipaikan lääkehoitosuunnitelma

Jokaisessa päiväkodissa tai toimipaikassa tulee olla oma lääkehoitosuunnitelma. Lääkehoitosuunnitelma on koko henkilöstön saatavilla ja siihen perehdytetään jokainen työntekijä.

Kuvaa tähän, miten toimipaikkakohtaisen lääkehoitosuunnitelman perehdytys varmistetaan

- *kuka vastaa perehdytyksestä*
- *perehdytyksen sisältö*

2.3 Lapsikohtainen lääkehoitosuunnitelma

Lapselle tehdään aina kirjallinen lääkehoitosuunnitelma (liite 1), mikäli lapsi tarvitsee lääkehoitoa hoitopäivän aikana. Lapsen lääkehoidon toteutumisen, seurannan ja kirjaamisen tueksi on tämän asiakirjan liitteenä erillinen lomake (liite 2). Lapsikohtainen lääkehoitosuunnitelma tulee tehdä ennen lapsen lääkehoidon aloittamista varhaiskasvatuksessa. Lapsikohtainen lääkehoitosuunnitelma liitetään lapsen varhaiskasvatussuunnitelman liitteeksi toiminnanohjausjärjestelmä Dai-syyn.

Lapsikohtaisessa lääkehoitosuunnitelmassa (liite 1) sovitaan varhaiskasvatuksessa toteutettavasta lääkehoidosta yhdessä lapsen huoltajan ja varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa sekä tarvittaessa lapsen hoitavan tahon kanssa huoltajien näin arvioidessa.

Suunnitelmassa sovitaan muun muassa:

- lääkityksen toteuttaja sekä tämän varahenkilöt
- lapselle annettavista lääkkeistä
- lääkityksen toteutus (kuten annosmäärät ja -ajat)
- erityistilanteisiin varautuminen ja ensiapukäytännöt
- työnjako ja vastuut
- lääkehoitoon mahdollisesti liittyvästä lääkehoidon toteutumisen seurannasta ja toimenpiteistä

Läkehoidon toteuttamisen vastuut kuvataan luvussa 3. Huoltaja vastaa läkehoidon ajantasaisuudesta ja ohjeistuksesta varhaiskasvatuksen yksikköön.

Lapsikohtaisessa lääkehoitosuunnitelmassa nimetään riittävästi varahenkilöitä huomioiden henkilöstön työvuorot, vuosilomat sekä mahdolliset muut poissaolot. Näin huomioidaan myös lapsen huoltajien oikeus tietää, ketkä lääkehoitoa varhaiskasvatuksessa toteuttavat.

Lapsikohtainen lääkehoitosuunnitelma on hyväksytty, kun se on allekirjoitettu (Liite 1).

2.4 Yhteystietoja poikkeustilanteisiin

Yhteystietoja	
Ensisijainen yhteydenotto lapsen huoltajaan	Kts. Lapsikohtainen lääkehoitosuunnitelma
Yleinen hätänumero	puh. 112
Myrkytystietokeskus	Puh. 0800 147 111 tai 09471977
Muita kaupunkikohtaisia/päiväkotikohtaisia yhteystietoja	 Lisää yhteystiedot.

3 Vastuut, tehtävät ja työnjako läkehoidon toteutuksessa

Lapsen läkehoidon vastualueet ja työnjako perustuvat lakiin terveydenhuollon ammattihenkilöistä (559/1994), asetukseen terveydenhuollon ammattihenkilöistä (564/1994), varhaiskasvatuslakiin (540/2018) sekä oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin (1287/2013).

Terveydenhuoltolain (1326/2010 32§) mukaan hyvinvointialueen järjestäessä terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä sekä tämän lain mukaisia terveydenhuoltopalveluja, on terveydenhuollon ja sosiaalihuollon tehtävä keskenään ja kaupungin varhaiskasvatuksen kanssa sellaista yhteistyötä, jota tehtävien asianmukainen hoitaminen sekä potilaan hoidon ja sosiaali- ja terveystalvelujen tarve edellyttävät.

Toimija	Vastuut
Varhaiskasvatuksen järjestäjä	<ul style="list-style-type: none"> • Vastaa kaupunkitasoisesta lääkehoitosuunnitelmasta • Hankkii varhaiskasvatuksen lääkehoitosuunnitelman suosituksen mukaisen lääkehoidon koulutuksen sekä näytön vastaanottamisen kolmannelta osapuolelta
Varhaiskasvatuksen lähijohtaja	<ul style="list-style-type: none"> • Vastaa toimipaikkakohtaisesta lääkehoitosuunnitelmasta ja sen päivityksestä. • Varmistaa, että työntekijän osaaminen on varmistettu varhaiskasvatuksen lääkehoitosuunnitelmassa kuvatulla tavalla. • Vastaa, että lapsen huoltajien kanssa laaditaan lapsikohtainen lääkehoitosuunnitelma. Allekirjoittaa laaditun suunnitelman hyväksytyksi.
HUS	<p><u>HUS:illa on diabetesta sairastavan lapsen lääketieteellinen hoitovastuu:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Järjestää yleistasoisen verkkokoulutuksen ja myöntää näistä osallistumistodistukset.
Hyvinvointialue	<ul style="list-style-type: none"> • Tukee kaupunkia varhaiskasvatuksen lääkehoitosuunnitelman laatimisessa ja antaa siihen suositukset yleisestä lääkehoidon koulutuksesta lääkehoitoa toteuttaville työntekijöille.
Lapsen huoltaja(t)	<ul style="list-style-type: none"> • Vastaavat ensisijaisesti lapsen lääkehoidosta kotona. • Tekevät yhteistyötä varhaiskasvatuksen sekä lapsen lääketieteellisestä hoidosta vastaavan tahon kanssa sovittaessa lääkehoidon toteuttamisesta varhaiskasvatuspäivän aikana. • Toimittavat tiedot lapsen ajantasaisesta lääkityksestä sekä lääkkeen alkuperäispakkauksessa an- nostusohjeineen. • Opastavat varhaiskasvatuksen työntekijöitä lapsen yksilöllisessä lääkehoidossa.

3.1 Varhaiskasvatuksen järjestäjä

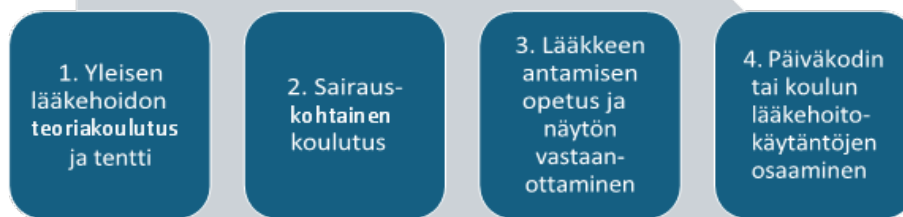
Kaupungin varhaiskasvatuksen johdolla on velvollisuus huolehtia siitä, että varhaiskasvatukseen laaditaan koko kaupungin yhteinen lääkehoitosuunnitelma yhteistyössä terveydenhuollon kanssa. (STM 2021.) Tämä suunnitelma on laadittu yhteistyössä Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen kanssa ja kattaa em. veloitteen. Varhaiskasvatuksen järjestäjätasoisien suunnitelman hyväksyy kasvun ja oppimisen lautakunta.

Yhteinen lääkehoitosuunnitelma koskee kaikkia varhaiskasvatuksen toimintamuotoja kaupungin omissa palveluissa sekä yksityisessä varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen johto vastaa siitä, että jokaisessa toimipaikassa on saatavilla varhaiskasvatuksen lääkehoitosuunnitelma, joka täydennetään yksikkökohtaisilla tiedoilla päiväkotikohtaiseksi lääkehoitosuunnitelmaksi. Johto vastaa myös

siitä, että lasten lääkehoito toteutuu turvallisesti kaikissa varhaiskasvatuksen toimipaikoissa. (STM 2021.)

Kun varhaiskasvatuksen työntekijä toteuttaa työssään lääkehoitoa, tulee hänet kouluttaa lääkehoitoon ja säännöllisin aikaväleihin vahvistaa osaaminen uudestaan. Työnantajan vastuulla on järjestää yleisen lääkehoidon koulutuksen ja vaativassa lääkehoidossa näytön hankkiminen sekä varmistaa, että työntekijä on osallistunut tarvittaessa HUSin järjestämiin koulutuksiin.

Jokaisen lääkehoitoa toteuttavan tulee suorittaa työnantajan järjestämä yleinen lääkehoidon teoria-koulutus ja tentti. Tähän Porvoon kaupunki tarjoaa työntekijöille verkossa suoritettavan kurssin ja valvotun tentin. Mikäli lapsen lääkehoito erikseen edellyttää laajempaa osaamista, tulee käydä sairauskohtaiset koulutukset ja varmistaa lääkehoidon osaaminen näytöin (esimerkiksi HUS:n diabeteskoulutus, pistohoito ja/tai huumaavat lääkeaineet). Yksityinen varhaiskasvatuspalveluiden tuottaja järjestää henkilöstölle tämän suunnitelman vaatimuksien mukaista koulutusta osaamisen varmistamiseksi.

Työnantajan edustaja myöntää oikeuden toteuttaa lääkehoitoa, kun työntekijän osaaminen on varmistettu varhaiskasvatuksen lääkehoitosuunnitelmassa kuvatulla tavalla.

Tarkemmat sisällöt osaamisen vaatimuksista kuvataan luvussa 4.1.

3.2 Itä-Uudenmaan hyvinvointialue

Hyvinvointialueen terveydenhuollon johdolla on vastuu mm. siitä, että terveydenhuollossa sovitaan perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon työnjaosta (STM 2021). Hyvinvointialue osallistui varhaiskasvatuksen lääkehoitosuunnitelmapohjan ensimmäisen version laadintaan keväällä 2025. Uudenmaan hyvinvointialueiden sekä Helsingin sosiaali- ja terveystoimialan ja HUS:n edustajista koostuva asiantuntijaryhmä sai HUS-järjestämissopimuksen seurantaryhmältä toimeksiannon laatia toimintamalliehdotus siitä, miten kuntien varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen henkilöstön lääkehoidon osaaminen varmistetaan. Seurantaryhmä hyväksyi toimintamallin huhtikuussa 2025. Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella noudatetaan tätä Uudenmaan tasoista toimintamallia. Toimintamalli ei ole julkisen perusterveydenhuollon toimintaa, minkä vuoksi hyvinvointialue ei ota

lääkehoidonosaamisen näyttöjä vastaan. Yleisen lääkehoidon koulutuksesta ja näytöstä määritellen vaatimukset tarkemmin lääkehoitosuunnitelman luvussa 4.

3.3 HUS erikoissairaanhoidon järjestäjänä

HUS-yhtymä osallistuu erikoissairaanhoidon järjestäjänä joidenkin pitkäaikaissairauksien perehdytykseen. Etenkin pitkäaikaissairaiden lasten hoidon aloitus on usein erikoissairaanhoidon vastuulla. HUS:n kanssa on sovittu esimerkiksi diabetesta sairastavan lapsen vaativan lääkehoidon koulutuskokonaisuuksista. HUS toteuttaa diabetesta sairastavan lapsen vaativan lääkehoidon koulutuskokonaisuudet ja myöntää niistä todistukset (Liite 6).

3.4 Lasta hoitava lääkäri

Lasta hoitava lääkäri vastaa lääkehoidon arvioinnista, lääkkeen määräämisestä ja lapsen lääkehoidon kokonaisuudesta. Lääkäri vastaa osaltaan myös hoidon tarpeen arvioinnista, lääkehoidon vaikuttavuuden arvioinnista sekä lääkehoidon ohjauksesta ja neuvonnasta, huoltaja välittää lääkehoitoon liittyvät ohjeet varhaiskasvatukseen.

3.5 Päiväkodin johtaja tai toimipaikan lähijohtaja

Päiväkodin johtaja tai toimipaikan lähijohtaja vastaa toimipaikkakohtaisen lääkehoitosuunnitelman toteutumisesta ja säännöllisestä päivittäisestä. Lähijohtaja huolehtii siitä, että henkilöstö on tietoinen toimipaikkakohtaisesta lääkehoitosuunnitelmasta ja tarvittavista lapsikohtaisista lääkehoitosuunnitelmista.

Lähijohtajan tehtävä on huolehtia riittävän lääkehoidon osaamisen hallitsevan henkilöstön tarvittavasta määrästä ja läsnäolosta huomioiden henkilöstön työvuorot, vuosilomat sekä mahdolliset muut poissaolot. Lähijohtaja dokumentoi osaamisen varmistamisen prosessin suoritetuksi kaupungin ohjeiden mukaisesti henkilöstöhallintojärjestelmä Henkkaan. Yksityinen varhaiskasvatuksen palveluntuottaja huolehtii tämän lääkehoitosuunnitelman mukaisesta henkilöstön osaamisen varmistamisen prosessin dokumentoinnista.

Lähijohtaja vastaa lapsikohtaisesta lääkehoidon toteuttamisen suunnitelmasta ja allekirjoittaa sen.

 Kuvaa tähän, miten lääkehoitoa toteuttavan henkilöstön riittävyttä arvioidaan suhteessa lääkehoitoa tarvitseviin lapsiin ja miten toimitaan, jos henkilöstömäärässä tapahtuu muutoksia (esimerkiksi vuosilomat, äkilliset poissaolot jne.)

3.6 Lääkehoitoa toteuttava varhaiskasvatuksen henkilöstö

Ensisijaisesti suositellaan, että lääkehoitoa toteuttaa sosiaali-terveydenhuollon ammattihenkilö, kuten lähihoitaja. Tilanteissa, jossa päiväkodissa ei työskentele riittävästi sote-ammattihenkilöitä, voi muu varhaiskasvatuksen työntekijä, kuten varhaiskasvatuksen opettaja, toteuttaa lääkärin lapselle määräämää, luonnollista tietä annettavaa lääkehoitoa (esimerkiksi suun kautta annettavat valmisteet, nenäsuihkeet, korvatipat, peräpuikot ja lääkelaastarit). Tällöin lääkehoidon toteuttaminen perustuu työntekijän suostumukseen, perehdytykseen, lisäkoulutukseen ja osaamisen varmistamiseen kappaleessa 4 määritetyllä tasolla. Tarvittavan lapsikohtaisen lisäkoulutuksen saatuaan sekä osaamisen varmistamisen jälkeen työntekijä voi toteuttaa myös vaativaa lääkehoitoa esim. ihon alle annettava injektio. Osaaminen varmistetaan 5 vuoden välein suorittamalla lääkehoidon koulutus ja tentit uudelleen. Määräaikaista henkilöstöä sitovat samat osaamisvaateet kuin vakituistakin henkilöstöä.

Lääkehoitoa toteuttavat henkilöt (vastuu- ja varahenkilöt) nimetään lapsikohtaiseen lääkehoitosuunnitelmaan, jotta huoltajat ovat tietoisia kuka/ketkä lääkehoitoa toteuttavat. Yksittäisen lapsen osalta lääkehoidon osaamisen varmistamiseen kuuluu koulutuksen lisäksi huoltajien ja tarvittaessa alan asiantuntijoiden antama riittävä perehdytys ja opastus lapsen lääkehoitoon ja hoitotoimiin. Tarvittaessa työntekijä voi pyytää verkostopalaveria huoltajien ja hoitavan tahon kanssa.

Toimipaikassa varaudutaan siihen, että lääkkeen antajan loman tai muun poissalon aikana lääkkeen antaa siihen koulutuksen ja perehdytyksen saanut työntekijä. Toimipaikassa huolehditaan siitä, että jokainen yksikön aikuinen osaa antaa lapselle hätätilanteessa ensiapua ja tarvittaessa lapsikohtaisen lääkehoitosuunnitelman mukaista kohtauslääkettä.

3.7 Lapsen huoltaja

Lähtökohtana on, että lapsen lääkehoito toteutetaan aina ensisijaisesti kotona. Varhaiskasvatuksessa lapselle annetaan vain välttämättömät lääkkeet. Säännöllistä lääkitystä tarvitsevien lasten huoltajia voi hoidettavan sairauden luonteesta riippuen kehottaa keskustelemaan lasta hoitavan lääkärin kanssa siitä, olisiko lapselle mahdollista määrätä pitkävaikutteisia lääkkeitä, jolloin lapsen lääkehoidon toteuttaminen onnistuisi kotona aina ennen ja/tai jälkeen hoitopäivän.

Lapsen huoltajalla on keskeinen vastuu päiväkodin henkilöstön riittävästä perehdyttämisestä lapsen lääkehoitoon. Huoltajan velvollisuutena on varmistaa lapsen lääkehoitoon liittyvän tarvittavan tiedon välittyminen lasta hoitavalta lääkäriltä varhaiskasvatuksen henkilöstölle sekä myös välittää varhaiskasvatuksen henkilöstöltä saatu tieto lasta hoitavalle lääkärille. Tarvittaessa huoltaja voi järjestää verkostopalaverin yhteistyössä hoitavan tahon kanssa.

Huoltaja osallistuu lapsen lapsikohtaisen lääkehoitosuunnitelman laadintaan ja toimii omalta osaltaan suunnitelman mukaisesti. Huoltajien vastuulla on huolehtia lapsen lääkkeiden, hoitotarvikkeiden ja annosteluohjeiden toimittamisesta päiväkotiin, tiedottaa henkilökuntaa lapsen ajantasaisesta lääkehoidosta sekä lapsen lääkehoidossa tapahtuneista muutoksista. Muutokset päivitetään aina lapsikohtaiseen lääkehoitosuunnitelmaan.

Huoltajan velvollisuus on huolehtia, että päiväkotiin toimitetut lääkkeet ovat ajan tasalla ja vanhentuneet lääkkeet ja mahdollinen lääkejäte hävitetään asianmukaisesti.

4 Lääkehoidon osaamisen varmistaminen

Varhaiskasvatuksen henkilöstön lääkehoidon osaamisen varmistaminen ja ylläpito ovat osa lapsen turvallista lääkehoitoa. Jokaisen lääkehoitoa toteuttavan henkilön tulee suorittaa tarvittava sen toteuttamiseen välttämätön koulutus. Toimipaikan lähijohtajan vastuulla on varmentaa henkilöstön lääkehoidon osaaminen seuraavan kuvauksen mukaisesti.

Osaamisen varmistamisen prosessi sisältää:

- lääkehoidon koulutuksen ja tentit sekä tarvittavat näytöt
- toimipaikka- ja lapsikohtaisen perehdytyksen
- vaativan lääkehoidon osalta lapsikohtaisen perehdytyksen lasta hoitavalta taholta.
  - Vaativa lääkehoito on esim. luonnollista tietä annettava pääosin keskushermostoon vaikuttava tai huumausainelääke sekä pitkäaikaissairaana lapsen vaativampi lääkehoito, esim. insuliinin annostelu.

Työntekijän suoritettua tarvittavan koulutuksen ja perehdytyksen lääkehoidon toteuttamiseen, toimittaa hän koulutuksesta saadut todistukset lähijohtajan tietoon. Lähijohtaja kirjaa osaamisen todennetuksi henkilöstöhallintojärjestelmä Henkkaan. Tieto viedään järjestelmään pätevyudet välilehdelle otsikoilla:

- Lääkehoito
- Lääkehoito vaativa
- Lääkelupa (tutkinto)

Pätevyyden perusteen yhteyteen kirjataan koulutuksien ja näyttöjen suorituspäivämäärät. Tämä toimii osoituksena siitä, että työntekijällä on oikeus toteuttaa lääkehoitoa. Oikeus toteuttaa lääkehoitoa on voimassa viisi vuotta. Työnantajalla on mahdollista soveltaa myös lyhyempää voimassaoloaika.

Yksityinen varhaiskasvatuksen palveluntuottaja huolehtii tämän lääkehoitosuunnitelman mukaisesta henkilöstön osaamisen varmistamisen prosessin dokumentoinnista.

4.1 Varhaiskasvatuksen työntekijän lääkehoidon koulutus

1. Yleisen lääkehoidon teoriakoulutus ja tentti kaikille lääkehoitoon osallistuville työntekijöille

Varhaiskasvatuksen työntekijät suorittavat erikseen sovitut teoriaopinnot sekä tentit, mikäli osallistuvat lääkehoitoon. Osaaminen varmistetaan viiden vuoden välein suorittamalla lääkehoidon koulutus ja tentit uudelleen.

Muilta, kuin sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiltä, kuten lähihoitajilta, tarvitaan suostumus osallistumisesta lääkehoitoon. Työnantaja pyytää työntekijältä suostumuksen lääkehoidon toteuttamiseen ja hankkii tämän lääkehoitosuunnitelman suosituksen mukaisen yleisen lääkehoidon teoriakoulutuksen. Koulutuksen tulee sisältää osaamisen varmistamisen (tentti). Yleisen lääkehoidon teoriakoulutukseen kuuluvat esimerkiksi lääkkeiden käsittely, lasten yleisimmät pitkäaikaissairaudet ja niiden lääkehoito sekä lääkelaskentaharjoitukset.

Työnantaja voi halutessaan edellyttää työntekijältä osaamisen varmistamisen näytöt luonnollista tietä annettavien lääkkeiden osalta. Tämä ei kuitenkaan lääkehoidollisesti ole HUS:n, Helsingin kaupungin ja Uudenmaan hyvinvointialueiden yhteisen ohjeistuksen mukaan pakollista. Porvoon kaupunki noudattaa edellä kuvattua HUS:n, Helsingin kaupungin ja Uudenmaan hyvinvointialueiden ohjeistusta.

2. Sairauskohtaisen osaamisen varmistaminen

Sairauskohtaisesta koulutuksesta vastaa lapsen lääkehoidosta vastaava taho.

Diabeteksen osalta koulutuksesta vastaa Uudenmaan hyvinvointialueilla ja Helsingin kaupungin osalta HUS, jolla on diabetesta sairastavan lapsen lääketieteellinen hoitovastuu. Tämän myötä HUSin vastuulla on myös määritellä tarvittava sairauskohtaisen koulutuksen sisältö. HUS on määritellyt, että tarvittava koulutus on yleistasonen koulutus sekä erillinen verkkokoulutus insuliinihoidosta. HUS järjestää nämä koulutukset ja myöntää niistä osallistumistodistukset.

ADHD-lääkityksen antamisesta vastaavat ensisijaisesti lapsen huoltajat varhaiskasvatuspäivän ulkopuolella. Mikäli lääkkeen antaminen varhaiskasvatuksessa on välttämätöntä, siitä tulee sopia erikseen huoltajan ja varhaiskasvatuksen toimipaikan välillä.

Muiden pitkäaikaissairauksien (esim. epilepsia) sekä erittäin harvinaisten sairauksien osalta sairauskohtaisesta koulutuksesta vastaa lapsen lääkehoidosta vastaava taho.

3. Lääkkeen antamisen opetus ja näytön vastaanottaminen

Lääkehoitoa voi toteuttaa vain, jos siihen vaadittava osaaminen on varmistettu. Lääkehoitoon kouluttamattoman työntekijän vaativan lääkehoidon käytännön osaaminen varmistetaan näytön avulla. Varhaiskasvatuksen järjestäjän tulee lääkehoitosuunnitelmaan sisällytetyn suosituksen mukaisen lääkehoidon koulutuksen lisäksi hankkia näytön vastaanottaminen, jolla varmistetaan työntekijän lääkehoidon osaaminen.

Kun kyseessä ei ole sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilainen, eivät näytön vastaanottajan vaatimukset ole yhtä korkeat. Näytön vastaanottajan tulee olla riittävän kokenut sekä riittävät tiedot ja taidot omaava terveydenhuollon ammattihenkilö oman osaamisensa, tutkintonsa ja saamansa lääkehoidon koulutuksen mukaisesti. Näytön vastaanottajan ei tarvitse työkseen tehdä lääkehoitoa. Näytön voi näin ollen hankkia esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon opetusta tarjoavista oppilaitoksista.

3.1 Diabeteksen lääkehoidon näytöt

Näytössä tulee varmistaa seuraava käytännön osaaminen:

- 1) Aterian hiilihydraattimäärän laskeminen ja sen syöttäminen ateriaoppaaseen insuliinipumpussa tai insuliinikynän kohdalla erillisen ohjeen mukaan
- 2) Annoksen laskeminen ja insuliiniannoksen valinta insuliinikynästä tai insuliinipumpusta
  - Insuliinipumpussa varmistettava, että insuliinisenorin lukema on syötetty/siirretty insuliinipumpun ateriaopas-toimintoon ennen ateriointia, jotta korkeaan verensokeriin tulee riittävä korjausinsuliini pumpusta.
- 3) Injisoitavan lääkkeen sopiva lämpötila
- 4) Insuliinikynä
  - Insuliinia annettaessa insuliinikynän toiminnan varmistaminen
- 5) Pistopaikka
  - Pistettävän nestemäärän vaikutus antopaikkaan tai pistoskertoihin (esim. insuliini)
  - Pistopaikka ja sen varmistaminen (esim. ei aina samaan kohtaan)
- 6) Pistotekniikka
  - Pistokulma ja piston syvyys
  - Varmistaminen, ettei injektio ole suoneissa (neulan kammioon ei saa nousta verta)
- 7) Lääkkeen antaminen oikealla nopeudella, odotus (noin 10 s) ja neulan rauhallinen poisvetäminen

4.2 Pitkäaikassairaat lapset

Pitkäaikaisesti sairaan lapsen vaativamman lääkehoidon (esim. diabetes ja epilepsia) toteuttamiseksi työntekijä tarvitsee lapsikohtaisen perehdytyksen. Tällöin lasta hoitava taho, yleensä erikoissairaanhoito, perehdyttää työntekijän kyseisen lapsen lääkehoitoon. ADHD-lääkitys tulee toteuttaa ensisijaisesti huoltajan vastuulla varhaiskasvatuspäivän ulkopuolella. Järjestelyistä ja lapsikohtaisesta perehdytyksestä tulee sopia lapsen huoltajan ja lasta hoitavan tahon kanssa yhdessä.

Kaikilla työntekijöillä on velvollisuus antaa lapselle tarpeen vaatiessa astmalääke henkeä pelastavassa tilanteessa.

4.3 Adrenaliinikynä

Adrenaliinikynä (esim. Epipen®, Epipen Junior® ja Jext®) on tarkoitettu maallikkokäyttöön ja on lapsen henkilökohtainen lääke. Anafylaksiassa adrenaliini on hengen pelastava hoito, jota ei tule epäroikä antaa. Adrenaliini on turvallinen lääkeaine lapsellekin. Tyypilliset sivuvaikutukset, kuten kalpeus, vapina tai sydämentykytys, ovat ohimeneviä ja vaarattomia. (Iho, Allergia- ja Astmaliitto.) Tilanteessa, jossa on käytetty adrenaliinikynää, on aina soitettava hätäkeskukseen. Jokainen työntekijä voi antaa lääkkeen ilman erillistä koulutusta. On suositeltavaa, että kynän käyttöön perehdytetään kaikki työntekijät.

Tärkeää on, että koko päiväkodin henkilöstö perehtyy injektorin käyttöön tilanteissa, joissa päiväkodissa on lapsi, jolle on määrätty adrenaliinikynä. Käyttöön voi perehtyä esim. Terveyskirjaston Adrenaliinikynän käyttö – ohjeistuksen avulla. Ohjeistuksessa on myös linkki annosteluvideoon. <https://www.terveyskirjasto.fi/ldk00401>. Apteekeista on mahdollista tilata harjoituskynät, jotka eivät sisällä neulaa tai lääkeainetta. Harjoituskynän avulla pistämistä voi harjoitella rauhallisessa tilanteessa.

- ✦ *Kuvaa tähän mm. kuinka perehdytään adrenaliinikynän käyttöön ja kuka toimipaikassa tilaa harjoituskynät ja mistä*
- ✦ *Kuvaus siitä, missä lapsikohtainen adrenaliinikynä säilytetään.*

4.4 Osaamisen ylläpitämisen tuki

Osaamisen ylläpitämisen tueksi tavoitteena on tukea työntekijän lääkehoidon osaamista. Työntekijällä voi olla tarve palauttaa mieleen aiemmin koulutuksessa opittuja asioita ja lääkehoidon osaamista. Osaamisen ylläpitämisessä voi hyödyntää alla olevia materiaaleja.

Astma ja allergiat

Allergia-, iho- astmaliiton; Lapsen astman –videosarja: <https://www.allergia.fi/ohjevideot/lapsen-astma/>

Opasvideo Babyhalerin käyttöön:

<https://www.apteekki.fi/annosteluvideot/annosteluvideot/babyhaler-tilanjatke.html>

Opasvideot mm. nenäsuihkeen, silmätippojen antoon:

<https://www.allergia.fi/ohjevideot/>

Epilepsia

Yleistä lasten- ja nuorten epilepsiasta:

<https://www.terveyskyla.fi/lastentalo/tietoa-lasten-sairauksista/epilepsia>

Epilepsia päiväkodissa:

<https://www.terveyskyla.fi/lastentalo/tietoa-lasten-sairauksista/epilepsia/epilepsia-p%C3%A4iv%C3%A4kodissa-koulussa-ja-harrastuksissa>

Epilepsiakohtauksen hoito:

<https://www.terveyskyla.fi/lastentalo/tietoa-lasten-sairauksista/epilepsia/epilepsiakohtauksen-ensiapu>

5 Lääkehoidon toteuttaminen

Varhaiskasvatuksessa toteutettava lääkehoito perustuu lääkärin määräykseen ja lääkereseptiin. Akuutissa/henkeä uhkaavassa tilanteessa lääkkeen antoa voi toteuttaa myös henkilö, jolla ei ole voimassa olevaa lääkehoitolupaa terveydenhuollon ammattilaisen ohjeen mukaisesti (*esim. 112 tai Myrkytystietokeskus*).

5.1 Lääkehuolto

Varhaiskasvatuksessa lapselle annettavat lääkkeet tuodaan päiväkotiin annostusohjeineen niiden alkuperäispakkauksessa. Lisäksi tulee olla kirjallisesti tiedossa seuraavat tiedot:

- lapsen nimi
- lääkkeen nimi
- lääkkeen vahvuus
- mihin aikaan lääke annetaan
- missä lääke säilytetään (lämpötila)
- miten lääke annetaan (niellään, veteen sekoitettuna, hengitettävä jne)
- avaamispäivämäärä pakkauksiin, joissa on rajattu säilyvyys (*esim. silmätipat, insuliinit*)

Lääkkeet ovat lapsen henkilökohtaisia, eikä niitä saa antaa toiselle lapselle.

5.2 Lääkkeiden säilytys

Lääkkeet säilytetään lukitussa lääkekaapissa selkeästi lapsen nimellä varustettuna sekaantumisen estämiseksi.

Lääkkeiden oikeisiin säilytysolosuhteisiin on kiinnitettävä erityistä huomiota. Jääkaapissa säilytettäviä valmisteita ei saa säilyttää jääkaapin ovessa (lämpötilavaihtelut/liian korkea lämpötila) tai niin että ne osuvat jääkaapin takaseinään (jäätymisvaara). Lämpötilapoikkeamatilanteissa tulee olla yhteydessä apteekkiin lääkkeen käyttökelpoisuuden varmistamiseksi.

Kuvaa tähän toteutus lääkkeiden säilyttämisestä

- säilytyspaikat (*jos lukollinen kaappi, kenellä avaimet, onko jääkaapissa esim. erillinen laatikko lääkkeille. Huom. julkiseen asiakirjaan ei kirjoiteta auki avaimen sijaintia.*)
- miten estetään lasten lääkkeiden sekaantuminen, jos päiväkodissa on useampi lääkehoitoa tarvitseva lapsi
- miten (*kuka ja milloin*) säilytyslämpötilat varmistetaan, käytetäänkö *esim. lämpömittaria ja lämpötilaseurantalomaketta*
- miten toimitaan, mikäli lämpötilat eivät ole tavoitealueella

Insuliinin säilytyksessä tulee kiinnittää huomiota oikeaan säilytyslämpötilaan. Käytössä oleva insuliinikynä säilyy valmisteesta riippuen huoneenlämmössä 4-6 viikkoa ja avaamaton insuliinikynä säilytetään jääkaapissa +2 - +8 asteen lämpötilassa. Varmista, että insuliinipakkaus ei pääse koskettamaan jääkaapin takaseinää, koska insuliini on herkkä jäätymiselle.

Silmätippojen kerta-annos pipetit säilytetään alkuperäisessä alumiinipussissa. Valmisteet ovat herkkiä valolle.

Vanhentuneet ja käyttämättä jääneet lääkkeet annetaan lapsen huoltajille, jotka toimittavat lääkkeet apteekkiin hävitettäväksi.

Muut toimipaikassa säilytettävät lääkkeet

Kuvaa tähän, mitä muita lääkkeitä säilytetään, esim. joditabletit, lääkehiili.

5.3 Lääkkeiden antaminen ja dokumentointi

Lasta koskevat terveydentilätiedot ovat salassa pidettäviä ja niiden käsittelyssä täytyy huomioida terveystietojen käsittelyä koskeva lainsäädäntö. Lääkehoitoon koulutettu henkilökunta toteuttaa lääkkeiden antoa lapsen henkilökohtaisen lääkehoitosuunnitelman (liite 1) mukaisesti. Lääkkeitä käsiteltäessä noudatetaan aseptista, eli mikrobeista vapaata, työskentely tapaa: huolehditaan käsihygieniasta sekä käytettävien välineiden ja työtasojen puhtaudesta. Itä-Uudenmaan hyvinvointialue suosittelee lääkkeen kaksoistarkastusta ennen lääkkeen tai injektion antoa lapselle. Tällöin lääkkeen jakanut tai injektion valmistellut työntekijä pyytää toista työntekijää, jolla on lupa lääkeshoidon toteuttamiseen tarkistamaan ko. lääkkeen ja määrän. Lääkehoidon aseptiikasta voi lukea lisää liitteestä 8.

Akuutissa tilanteessa lääkkeen antoa voidaan toteuttaa myös muun terveydenhuollon ammattilaisen kuin lääkärin ohjeen mukaisesti. Akuutit lapsen lääkehoitoon liittyvät kysymykset esitetään ensisijaisesti lapsen huoltajille. Ellei huoltajia tai sovittua hoitavaa tahoa tavoiteta, otetaan yhteys tarvittaessa hätänumeroon 112.

Lapsen lääkehoidon toteuttajan tulee **aina** ennen lääkkeen antamista varmistua seuraavista asioista:

- lapsen henkilöllisyys
- oikea lääke
- oikea annos
- oikea lääkemuoto
- oikea annosteluajankohta
- oikea antoreitti
- lääkkeen käyttökelpoisuus (kesto aika)

Tärkeä osa turvallista lääkehoitoa on lääkehoidon vaikutusten seuranta. Se on kaikkien lääkehoitoon osallistuvien tehtävä. Lääkehoidon seurannasta sovitaan lapsen lääkehoitosuunnitelmassa (liite 1). Vaikuttavuuden arviointi kattaa lääkehoidon oletettujen positiivisten vaikutusten ja mahdollisten haittavaikutusten arvioinnin, seurannan ja kirjaamisen lapsen lääkehoidon seurantalomakkeeseen (liite 2). Lääkehoidon vaikutuksista kerrotaan aina huoltajille.

Henkilökunnan tulee saman päivän aikana ilmoittaa huoltajille, jos lapselle on annettu vain tarvittaessa otettavaa lääkettä.

6 Lääkehoidon turvallisuus

Riskien tunnistaminen ja kirjaaminen sekä tämän tiedon tuominen käytäntöön ovat ennakoivan riskienhallinnan ja turvallisen lääkehoidon edellytys.

6.1 Riskien tunnistaminen ja niihin varautuminen

Lääkehoitoprosessiin liittyy aina sen erityispiirteiden mukaisia riskejä. Riskit voivat liittyä esimerkiksi toimintaympäristöön, henkilöstöön, lääkkeen käyttäjään tai lääkehoidon vastuisiin. Ennakoivalla riskienhallinnalla mahdollistetaan lääkehoidon turvallisuus.

Riskilääkkeeksi kutsutaan lääkettä, jonka annosteluun, käsittelyyn ja säilytykseen liittyy turvallisuuden kannalta erityisiä riskejä tai väärinkäytön mahdollisuus. Riskilääkkeet ovat lääkehoidossa tavanomaisesti käytettyjä lääkkeitä, jotka väärin annettuina saattavat aiheuttaa vakavia haittoja. Niiden käyttö vaatii erityistä tarkkaavaisuutta lääkehoitoprosessin jokaisessa vaiheessa. Esimerkiksi insuliinit, ADHD-lääkkeet ja epilepsialääkkeet ovat riskilääkkeitä, joita lapsella voi olla käytössä. Alla olevassa taulukossa on kuvattu varhaiskasvatuksessa tunnistetut lääkehoidon prosessin riskit sekä käytössä olevat riskilääkkeet, keinot riskien välttämiseksi sekä toiminta riskien toteutuessa.

Taulukkoa voi täydentää ja siihen voi lisätä rivejä tarpeen mukaan.

Taulukko 1. Tunnistetut riskit, käytössä olevat riskilääkeryhmät ennaltaehkäisy ja toiminta poikkeamatilanteessa

Riskilääkeryhmät	Riski	Keinot riskien vähentämiseksi	Toiminta tilanteissa, joissa riski on toteutunut
Insuliinit	Väärä annostelu: liian korkea tai matala verensokeri (hyper- tai hypoglykemia) Lääke antamatta: liian korkea verensokeri Pitkä- ja lyhytvaikutteiset insuliinit sekoitetaan toisiinsa. Yliannostelu tai annostelu väärälle henkilölle voi johtaa kuolemaan. Väärä säilytys (kuumuus, jäätyminen) johtaa tehottomuuteen	Verensokerin seuranta! Annostuksen oikeellisuuden ja annoksen varmistaminen ennen lääkkeen antamista. Mahdollinen kaksoistarkastuksen tekeminen Huomioidaan että kyynnissä eri vahvuuksia!	Yhteys huoltajiin, tarvittaessa soitto hätänumeroon Lapsen voinnin tiivis seuranta Verensokerin mittaaminen: toimi näin, jos diabeetikon verensokeri laskee liian alas SPR:n ohje

ADHD-lääke	<p>Yliannostelu tai annostelu väärälle henkilölle voi johtaa kuolemaan</p> <p>Valmiste saattaa kuulua huumaaviin lääkevalmisteisiin, joiden väärinkäyttöriski on olemassa</p>	<p>Annostuksen oikeellisuuden ja annoksen varmistaminen ennen lääkkeen antamista</p> <p>Lukollinen säilytys ja pääsy vain lääkehoitoa toteuttavilla henkilöillä</p>	<p>Yhteys huoltajiin, tarvittaessa soitto hätänumeroon tai myrkytystietokeskukseen</p>
Epilepsian kohtausriskit	<p>Yliannostelu tai annostelu väärälle henkilölle voi johtaa kuolemaan</p> <p>Valmiste saattaa kuulua keskushermostoon vaikuttaviin lääkevalmisteisiin, joiden väärinkäyttöriski on olemassa</p>	<p>Annostuksen oikeellisuuden ja annoksen varmistaminen ennen lääkkeen antamista</p> <p>Lukollinen säilytys ja pääsy vain lääkehoitoa toteuttavilla henkilöillä</p>	<p>Yhteys huoltajiin, tarvittaessa soitto hätänumeroon</p>
Muita lääkehoidon toteuttamiseen liittyviä riskejä	Riski	Keinot riskien vähentämiseksi	Toiminta tilanteissa, joissa riski on toteutunut
Lääkkeen antaminen	<p>Lääke annetaan väärälle lapselle</p> <p>Lapselle annetaan väärä lääke</p> <p>Lapselle annetaan väärä annos</p> <p>Lääke unohdetaan antaa</p>	<p>Lapsen henkilöllisyys varmistetaan aina ensin.</p>	<p>Yhteys huoltajiin, tarvittaessa soitto hätänumeroon</p>
Pistostapaturma	<p>Insuliinia pistävä työntekijä pistää vahingossa itsensä</p>	<p>Huolellinen perehtyminen insuliinineulojen turvalliseen käyttöön</p>	<p>Yhteys työterveyshuoltoon</p>

Lääkehoitoa toteuttavan henkilöstön riittävyys	Lääkeluvallisia työntekijöitä on liian vähän tarpeeseen nähden	Resurssisuunnittelu ja osaamisen varmistaminen	Vaaratapahtuman kirjaaminen
			
			

6.2 Lääkehoidon vaaratapahtumissa toimiminen

Aina, kun toiminnassa on mukana ihmisiä, tapahtuu myös inhimillisiä virheitä ja erilaisia vaaratapahtumia. Vaaratapahtumilla tarkoitetaan sekä haittatapahtumia että niin sanottuja läheltä piti -tapahtumia. Haittatapahtumassa poikkeama on edennyt lapselle asti, kun taas läheltä piti -tapahtumissa poikkeama on havaittu ja korjattu ennen sen tapahtumista lapselle. Kun lääkehoitoon liittyvä vaaratapahtuma havaitaan, tehdään välittömästi tarvittavat toimenpiteet vaaran poistamiseksi ja vaikutusten minimoimiseksi. Vaaratapahtuma voi liittyä esimerkiksi lääkkeen annosteluun, antamiseen, kirjaamiseen tai säilytykseen.

Kaikki lääkehoitoon liittyvät vaaratapahtumat, eli tilanteet, joissa lapsen lääkehoitoon liittyy poikkeama, virhe tai läheltä piti -tilanne, joka voi vaarantaa lapsen turvallisuuden, kirjataan. Läheltä piti -tilanteet ja poikkeamat käydään läpi henkilöstön kesken avoimesti ja tavoitteena on oppia tapahtuneesta ja kehittää tarvittavia suojauksia vastaavan tilanteen toistumisen ehkäisemiseksi.

Läheltä piti -tilanteista ja poikkeamista ilmoitetaan aina lähijohtajalle (Liite 3). Poikkeamista ilmoitetaan saman päivän aikana lapsen huoltajalle. Jokainen lääkehoidossa tapahtunut virhetilanne käsitellään toimipaikassa asianosaisten kanssa. Lähijohtaja ilmoittaa lääkehoidon virheilmoituksista varhaiskasvatusjohtajalle. Lähijohtaja toimittaa toimintavuositain varhaiskasvatusjohtajalle koonnin toimipaikassa tapahtuneista lääkepoikkeamista (Liite 4).

Lähteet

Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2021:6. Turvallinen lääkehoito. Opas lääkehoitosuunnitelman laatimiseen. Saatavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162847/STM_2021_6.pdf

Saarsalmi Olli (toim.) 2008. Päivähoidon turvallisuussuunnittelu. Sosiaali- ja terveysministeriö, Stakes ja Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Saatavissa: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/71936/URN%3aNBN%3afi-fe201504226169.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

STM 2012. Pitkäaikaissairaiden lasten lääkehoidon turvallinen toteuttaminen lasten päivähoidossa. Saatavissa: https://stm.fi/artikkeli/-/asset_publisher/trygg-lakemedelsbehandling-av-langtidssjukabarn-inom-barndagvarden.

Valvira 2019. Lääkehoidon toteuttaminen. Saatavissa: https://www.valvira.fi/terveydenhuolto/hyva-ammattiharjoittaminen/laakehoito/laakehoidon_toteuttaminen

Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskus, Infograafi - Turvallinen lääkehoito varhaiskasvatuksessa

HUS-järjestämissopimuksen seurantaryhmän 9.4.2025 hyväksymä Diabeteslapsi varhaiskasvatuksessa: Lääkehoitoprosessi. Jatkotoimeksianto

HUS-järjestämissopimuksen seurantaryhmän 9.4.2025 hyväksymä HUSin koulutuksen sisältö

HUS-järjestämissopimuksen seurantaryhmän 9.4.2025 hyväksymä Vaativan lääkehoidon osaamisen varmistaminen

HUS-järjestämissopimuksen seurantaryhmän 9.4.2025 hyväksymä Viesti kunnille

Iho-, Allergia- ja Astmaliitty ry. Saatavissa: [Adrenaliini on turvallinen lääke - Allergia.fi](https://www.allergia.fi/adrenaliini-on-turvallinen-laa-ke)

SPR. Saatavissa: <https://www.punainenristi.fi/ensiapu/ensiapuohjeet/diabeetikon-verensokerin-lasku/>

Liitteet

Liite 1a: Lapsikohtainen lääkehoitosuunnitelma

Liite 1b: Lapsikohtainen lyhytaikainen lääkehoitosuunnitelma

Liite 2: Lääkehoidon seurantalomake

Liite 3: Ilmoitus lääkepoikkeamasta

Liite 4: Yhteenveto lääkepoikkeamista

Liite 5: Turvallinen lääkehoito varhaiskasvatuksessa -infograafi

Liite 6: HUS:n diabeteskoulutus

Liite 7: Diabeteksen lääkehoidon näytöt

Liite 8: Lääkehoidon aseptiikka varhaiskasvatuksessa

LIITE 1

Lapsikohtainen lääkehoitosuunnitelma – ohjeet

Lapsikohtaisessa lääkehoitosuunnitelmassa sovitaan varhaiskasvatuksessa toteutettavasta lääkeshoidosta. Varhaiskasvatuksessa tyypillisiä pidempiaikaisia lääkitystarpeita ovat esimerkiksi diabetesta sairastavien lapsen lääkityksen järjestäminen. Tavallisia ovat myös ensiapuun tarkoitetut lääkitykset esimerkiksi lapsilla, joilla on vaikea allergia, astma tai epilepsia. Myös muut pitkäaikaissairaudet voivat edellyttää lääkitsemistä varhaiskasvatuspäivän aikana.

- **Huoltajat** ovat yhteydessä varhaiskasvatuksen työntekijään lapsen lääkeshoidon tarpeesta ja huolehtivat siitä, että lapsen lääkeshoidon toteuttamisesta sovitaan yhdessä varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa. Työntekijä pitää huolen, että päiväkodin johtaja on tietoinen asiasta.
- **Huoltajat** toimittavat varhaiskasvatukseen lääkkeen alkuperäispakkauksessa, selkeät ja yksinkertaiset kirjalliset ohjeet lääkeannoksista, muut hoito-ohjeet sekä tietoa niiden mahdollisista vaikutuksista hoitoon. Huoltajan velvollisuus on huolehtia, että päiväkotiin toimitetut lääkkeet ovat ajan tasalla ja vanhentuneet lääkkeet sekä mahdollinen lääkejäte hävitetään asianmukaisesti.
- **Varhaiskasvatuksen toimipaikan** vastuulla on kutsua tarvittavat henkilöt (huoltajat, opettaja/t, muu tarvittava ammattiryhmä) laatimaan lapsikohtaista lääkehoitosuunnitelmaa. Toimipaikan lähijohtajan tulee olla tietoinen asiasta. Yksittäisen lapsen lääkeshoitoon liittyvistä asioista tehdään kirjallinen yksilöllinen lääkeshoidon suunnitelma (kyseessä oleva lomake).

Lapsen turvallisen lääkeshoidon kannalta on olennaista, että henkilöstö, huoltajat ja erikoissairaanhoido tekevät tiivistä yhteistyötä ja että varhaiskasvatus saa tarvittavat tiedot lapsen sairaudesta ja sen vaatimista toimista kaikilta toimijoilta.

Sovittaviin asioihin kuuluvat:

- lääkityksen toteuttaja ja varahenkilöt
- perehdytys
- lääkityksen toteutus ja seuranta
- erityistilanteisiin varautuminen ja ensiapukäytännöt sekä
- työnjako varhaiskasvatuksen toimijoiden ja huoltajien kesken.

Varhaiskasvatuksessa annetaan lääkkeitä yksilöllisen suunnitelman mukaan tai vain erityistilanteissa. Työntekijä, jonka tutkintoon ei ole kuulunut lääkeshoidon opintoja, voi toteuttaa lääkärin lapselle määräämää, luonnollista tietä annettavaa tai ihon alle pistettävää lääkehoitoa. Tällöin lääkeshoidon toteuttaminen perustuu työntekijän suostumukseen, perehdytykseen, lisäkoulutukseen ja osaamisen varmistamiseen. Vaativan lääkeshoidon osaaminen on varmistettava näytöin (esim. insuliinin pistäminen diabeetikolle).

Varhaiskasvatuksen vastuuhenkilöt vastaavat siitä, että huoltajille ilmoitetaan välittömästi, mikäli lääke unohtuu ottaa tai lääkkeen antamisessa tai säilyttämisessä on erityistä. Henkilökunnan tulee saman päivän aikana ilmoittaa huoltajille, jos lapselle on annettu vain tarvittaessa otettavaa lääkettä. Henkilökunta vastaa siitä, että lääkettä säilytetään oikeassa ja turvallisessa paikassa.

Lapsen lääkinnällisen hoidon ohjeistus ja varhaiskasvatuspäivän aikana tapahtuvan toteutuksen suunnittelu yhteistyössä päiväkodin henkilöstön kanssa on huoltajien vastuulla. Huoltajien tulee tiedottaa lääkeshoidollisissa ohjeissa tapahtuneista muutoksista varhaiskasvatuksen hoidosta vastaville henkilöille. Varhaiskasvatuksessa noudatetaan vain tämän suunnitelman mukaisia ohjeita.

Lapsikohtainen lääkehoitosuunnitelma - toimipaikan nimi

Kopio huoltajalle, alkuperäinen säilytetään Daisyssa varhaiskasvatussuunnitelman liitteenä

Lapsen nimi:	Henkilötunnus:
Huoltajien nimet:	
Lapsen päiväkotia ja ryhmä/ perhepäivähoito sekä puhelinnumero:	
Huoltajien puhelinnumerot, josta tavoittaa päivän aikana:	
Jos huoltajia ei saada kiinni:	
Lasta hoitavan tahon yhteystiedot:	
Lapsen lääkehoitoa toteuttavat työntekijät ja varahenkilöt, joiden lääkehoidon osaaminen on varmistettu toimipaikan lääkehoitosuunnitelmassa määritellyllä tavalla ja jotka on perehdytetty lapsikohtaiseen lääkehoitoon huoltajan toimesta.	Työntekijän nimi Perehdytys annettu pvm
Keiden muiden tulee tietää lapsen lääkityksestä? Miten asia heille perehdytetään? Mistä esim. kohtaushjeet löytyvät?	
Voiko lapsi ottaa lääkettä itse?	☐ Kyllä ☐ Ei

Lapsen lääkkeet ja lääkehoito

Lääke 1	Lääkkeen nimi ja vahvuus:	Lääkehoidon kesto ☐ Toistaiseksi ☐ Tarvittaessa ☐ Ajalle:
	Sairaus, jonka hoitoon lääkettä käytetään:	Annostus ja lääkkeenottotapa
	Milloin lääkettä annetaan (esim. kellonaika, tilanne):	Lääkkeen säilytys ☐ Huoneenlämpö ☐ Jääkaappi
	Viimeinen käyttöpäivämäärä:	
Lääke 2	Lääkkeen nimi ja vahvuus:	Lääkehoidon kesto ☐ Toistaiseksi

		☐ Tarvittaessa ☐ Ajalle:
	Sairaus, jonka hoitoon lääkettä käytetään:	Annostus ja lääkkeenottotapa
	Milloin lääkettä annetaan (esim. kellonaika, tilanne):	Lääkkeen säilytys ☐ Huoneenlämpö ☐ Jääkaappi
	Viimeinen käyttöpäivämäärä:	
Lääke 3	Lääkkeen nimi ja vahvuus:	Lääkehoidon kesto ☐ Toistaiseksi ☐ Tarvittaessa ☐ Ajalle:
	Sairaus, jonka hoitoon lääkettä käytetään:	Annostus ja lääkkeenottotapa
	Milloin lääkettä annetaan (esim. kellonaika, tilanne):	Lääkkeen säilytys ☐ Huoneenlämpö ☐ Jääkaappi
	Viimeinen käyttöpäivämäärä:	

Lääkehoitoon liittyvät muut toimenpiteet ja lääkehoidon seuranta

Muut mahdolliset toimenpiteet (esim. verensokerin mittaaminen, mitä oireita seurataan):	
Huoltajiin ollaan yhteydessä seuraavissa tilanteissa:	
Lasta hoitavaan tahoon ollaan yhteydessä seuraavissa tilanteissa:	
Ambulanssi kutsutaan seuraavissa tilanteissa:	

Lääkkeen antamisessa käytetyn välineen hävittäminen:	
Sovitut menettelyt erityislanteissa (esim. retket, loma-ajantoiminta, vuoro- hoito):	
Toimintatapa ja raportointi huoltajalle lääkkeen haittavaikutuksien yhteydessä:	
Lääkehoitosuunnitelmaa laatimassa olleet henkilöt (allekirjoitus, nimenselvennys, tehtävä ja pvm.):	
Tämä suunnitelma on voimassa ____/____/20____ alkaen.	
Huoltajan allekirjoitus ja pvm.	
Toimipaikan lähijohtajan allekirjoitus ja pvm.	

Lapsikohtainen lyhytaikainen lääkehoitosuunnitelma - toimipaikan nimi

Kopio huoltajalle, alkuperäinen säilytetään Daisyssa varhaiskasvatussuunnitelman liitteenä

Lapsen nimi:	Henkilötunnus:
Huoltajien nimet:	
Lapsen päiväkotia ja ryhmä/ perhepäivähoito:	
Huoltajien puhelinnumerot, josta tavoittaa päivän aikana:	
Jos huoltajia ei saada kiinni:	
Lasta hoitavan tahon yhteystiedot:	
Lapsen lääkehoitoa toteuttavat työntekijät ja varahenkilöt, joiden lääkehoidon osaaminen on varmistettu toimipaikan lääkehoitosuunnitelmassa määritellyllä tavalla ja jotka on perehdytetty lapsikohtaiseen lääkehoitoon huoltajan toimesta.	Työntekijän nimi Perehdytys annettu pvm
Keiden muiden tulee tietää lapsen lääkityksestä? Miten asia heille perehdytetään? Mistä esim. kohtausohjeet löytyvät?	
Voiko lapsi ottaa lääkettä itse?	☐ Kyllä ☐ Ei

Lapsen lääke ja lääkehoito

Lääkkeen nimi ja vahvuus:	Lääkehoidon kesto ☐ Toistaiseksi ☐ Tarvittaessa ☐ Ajalle:
Sairaus, jonka hoitoon lääkettä käytetään:	Annostus ja lääkkeenottotapa
Milloin lääkettä annetaan (esim. kellon-aika, tilanne):	Lääkkeen säilytys ☐ Huoneenlämpö ☐ Jääkaappi
Viimeinen käyttöpäivämäärä:	
Muuta huomioitavaa:	

LIITE 3

Selvitys lääkepoikkeamasta

Päiväkoti	
Missä lääkepoikkeama sattui?	☐ Jakelu ☐ Annostelu ☐ Kirjaaminen ☐ Säilytys
Tapahtuma-aika, päivämäärä ja kellonaika	
Menikö virheellinen annos lapselle asti?	☐ Ei ☐ Kyllä, lapsen nimi ja syntymäaika:
Saiko lapsi / huoltaja tiedon virheestä?	☐ Ei ☐ Kyllä
Lääkepoikkeaman kuvaus:	
Miten virhe korjattiin / hoidettiin?	
Miksi virhe syntyi? Mitä olisi pitänyt tehdä toisin?	
Poikkeaman huomasi/ kirjasi	
Päiväys	nimenselvennys

LIITE 4

Yhteenveto lääkepoikkeamista

Yhteenveto toimitetaan kalenterivuositain varhaiskasvatusjohtajalle

Vuosi	Päiväkoti
Lääkepoikkeama on tapahtunut	Jakelussa _____ kertaa Annostelussa _____ kertaa Kirjaamisessa _____ kertaa Säilytyksessä _____ kertaa
Aiheuttiko poikkeama lapselle vaaratilanteen?	☐ Ei ☐ Kyllä, kuinka monta kertaa ja miten hoidettiin?
Muuta huomioitavaa:	
Päiväkodinjohtajan allekirjoitus, nimenselvennys ja päiväys	

TURVALLINEN LÄÄKEHOITO VARHAISKASVATUKSESSA

Lasten lääkehoidon toteuttaminen edellyttää erityistä huolellisuutta. Varhaiskasvatuksessa toteutetaan lapsen välttämätön lääkehoito varhaiskasvatuspäivän aikana (Varhaiskasvatuslaki 540/2018 15 a ja b §).

1 TURVALLINEN LÄÄKEHOITO-OPAS

Opas määrittelee lääkehoitoon liittyvät vastuut ja velvollisuudet sekä ohjaa lääkehoitosuunnitelman laatimista ja lääkehoidon toteuttamista varhaiskasvatuksessa.

3 OSAAMISEN VARMISTAMINEN

Lääkehoidon toteuttamisen edellytyksenä on oman yksikön lääkehoitosuunnitelman mukaisesti varmistettu lääkehoidon osaaminen.

Esimerkki lääkehoidon osaamisen varmistamisen prosessista.

*Vaativalla lääkehoidolla tarkoitetaan esimerkiksi luonnollista tietä annettavia pkv- ja N-lääkkeitä sekä lihakseen annettavia injektioita.

**Pitkäaikaissairaana lapsen vaativampi lääkehoito, esimerkiksi insuliinin annostelu.

Tutustu tarkemmin: Turvallinen lääkehoito. Opas lääkehoitosuunnitelman laatimiseen (STM 2021:6)

HUOM! Hätäensiavun antaminen kuuluu jokaiselle!

2 LÄÄKEHOITOSUUNNITELMAT

Lääkehoitosuunnitelmiin on määriteltävä turvallisen lääkehoidon prosessi, tehtävät ja vastuut.

- Hyvinvointialueen tai kunnan lääkehoitosuunnitelma**
  - Riittävä lääkehoidon osaaminen alueella
  - Lääkehoidon osaamisen varmistamisen prosessi alueella
  - Yhteistyö hyvinvointialueen terveydenhuollon kanssa
- Yksikkökohtainen lääkehoitosuunnitelma**
  - Lääkehoidon toteuttamisen tehtävät ja vastuut
  - Lääkehoidon osaamisen varmistaminen yksikkökohtaisesti
  - Tarvittavat lääkehoidon luvat
- Lapsikohtainen lääkehoitosuunnitelma**
  - Lapsen lääkehoidon toteutus varhaiskasvatuspäivän aikana

4 LÄÄKEHOIDON VASTUUT

Lääkehoidon turvallisuuden perustana on selkeästi sovitut, lääkehoitosuunnitelmaan kirjatut vastuut sekä toimijoiden välinen yhteistyö.

Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskus
Klient- och patientsäkerhetscentret

Lapsen diabeteksen lääkehoito varhaiskasvatuksessa, esi- ja perusopetuksessa

Hyvät varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen työntekijät,

Mikäli tarvitsette henkilökunnalle opastusta diabetelapsen lääkehoitoon päiväkotii-/koulupäivän aikana, pyydämme teitä ystävällisesti ilmoittautumaan *Diabetelapsen lääkehoito varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa* -verkkokoulutukseen. Koulutuksen tavoite on varmistaa varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen työntekijän riittävä teoriaosaaminen diabetelapsen hoidosta ja lääkehoidon toteuttamisesta. Kurssi on toistaiseksi saatavilla suomeksi, aiempaan tapaan ruotsinkieliset ja englanninkieliset koulutukset Teams:n kautta. Tiedotamme, kun kielivalikoima laajenee. Kurssi on maksuton ja sen ylläpidosta vastaa HUS Lasten ja nuorten sairauksien tulosyksikön diabetes-tiimi.

Kurssialustana toimii Moodle. Koulutuksessa on kattavasti teoriatietoa tyypin 1 diabeteksesta ja siitä miten sitä hoidetaan päiväkotii-/koulupäivän aikana. Kurssilla läpikäydään mm. mikä on tyypin 1 diabetes, miten annostellaan insuliinia, miten toimitaan, kun glukoositaso on liian matala/korkea ja miten lasketaan hiilihydraatteja. Kurssilla on välikysymyksiä, joilla voi testata onko sisäistänyt lukemansa ja lopputentti, jonka läpäistyään koulutuksesta saa todistuksen. Lisäksi kursilla on tulostettavaa materiaalia mm. insuliinipumpuista. Koulutuksen suorittamiseen kuluu noin neljä tuntia. Kurssin voi käydä oman aikataulun mukaan myös pienemmissä erissä. Suositus kuitenkin on käydä kurssi ripeästi, jotta diabetesta sairastavan lapsen hoito toteutuu asianmukaisesti. Kurssialueelle pääsyoikeudet ovat voimassa noin 6 kk ajan.

Kurssille ilmoittautuminen

Voit ilmoittautua sähköpostitse oman alueesi yhteyshenkilölle (ks. alla). Sisällytä ilmoittautumiseen seuraavat tiedot kurssin suorittajasta: etu- ja sukunimi sekä henkilökohtainen (työ)sähköpostiosoite. Sähköpostin tulee olla henkilökohtainen eli esim. päiväkodin yhteissähköpostia ei valitettavasti voi käyttää. Ilmoitathan lisäksi missä päiväkodissa/koulussa työskentelet. Käsittelemme ilmoittautumiset virka-ajalla mahdollisimman pian. Jokainen kurssille ilmoittautunut saa tiedon kurssille lisäämisestä sähköpostitse käsiteltyämme ilmoittautumisen.

Alueelliset yhteyshenkilöt kurssi-ilmoittautumisiin:

Alue(et)	Ilmoittautuminen osoitteeseen/osoitteisiin	HUSin yksikkö
Helsinki, Kerava	ulsdiabetesilmoittautumiset@hus.fi Jorvi.lastendiabetes@hus.fi	Uusi lastensairaala Jorvin sairaala
Espoo, Vantaa, Kauniainen, Kirkkonummi	pirjo.koivula@hus.fi sara-anna.rantala@hus.fi poped.dmhoitaja@hus.fi	Hyvinkään sairaala Porvoon sairaala
Hyvinkää, Tuusula, Järvenpää, Mäntsälä, Nurmijärvi, Porvoo, Askola, Pornainen, Loviisa, Pukkila, Myrskylä, Lapinjärvi, Sipoo	jessika.pessi@hus.fi maarit.pyrhonen@hus.fi	Lohjan ja Raaseporin sairaalat

HUS Lasten ja nuorten sairaudet | Hyväksytty: 19.08.2025

LUONNOS

Diabeteksen lääkehoidon näytöt

Diabeteksen lääkehoidon näyttöihin tulevien työntekijöiden tulee täyttää ilmoittautumislomake Careerian nettisivuilla: [Diabeteksen lääkehoidon näyttö](#)

Lähiesihenkilö varaa työntekijöilleen ajat viimeistään viikkoa ennen näyttöpäivää tämän lomakkeen avulla: [Porvoon varhaiskasvatuksen ja alakoulujen diabeteksen lääkehoidon näyttö, 2026.xlsx](#)

Lomakkeeseen täytetään näytön varanneen esihenkilön nimi. Esihenkilö ilmoittaa tämän jälkeen sähköpostitse näyttöön tulevien työntekijöiden nimet hoitotyön opettaja Outi Kulmalalle, joka toimii näyttöjen vastaanottajana.

outi.kulmala@careeria.fi, p. 0406370604.

Diabeteksen lääkehoidon näytön sisältö:

Näytössä varmistetaan seuraava käytännön osaaminen:

- 1) Aterian hiilihydraattimäärän laskeminen
- 2) Insuliiniannoksen laskeminen ja annoksen valinta insuliinikynästä
- 3) Insuliinin oikea lämpötila
- 4) Insuliinikynä: Insuliinia annettaessa insuliinikynän toiminnan varmistaminen
- 5) Pistopaikka: Pistettävän nestemäärän vaikutus antopaikkaan ja mitä huomioitava pistoskohdasta?
- 6) Pistotekniikka: Pistokulma ja piston syvyys. Mitä varmistetaan ennen insuliiniannoksen antamista?
- 7) Lääkkeen antaminen oikealla nopeudella.
- 8) Miten toimitaan pistämisessä käytettyjen välineiden kanssa?

Näytön toteutus:

Näytöt toteutetaan Careerian Hevosenkengänkadun toimipisteen (Hevosenkengänkatu 2, Porvoo) 3. kerroksen simulaatioluokassa. Yhtä näyttötilannetta varten varataan aikaa 45 minuuttia. Näyttöön tulevan on todistettava henkilöllisyytensä.

Hygieniahoitajan suositus: lääkehoidon aseptiikka varhaiskasvatuksessa 22.5.2025

Läkehoidon toteuttamisessa noudatetaan hyvää käsihygieniaa ja aseptiikkaa.

Kädet desinfioidaan ja pöytäpinta puhdistetaan ennen lääkkeenjako.

Hyvä käsihygienia:

Käsien **kaikki vierasesineet** kuten sormukset, kellot, aktiivirannekkeet, rannekorut ym. ovat **kiellettyjä**.

Kynnet tulee olla lyhyet ja luonnolliset. Geeli- ja rakennekynnet ovat muovinen vierasesine, joka asennetaan oman kynnen päälle. Kynnen liimoihin ja saumoihin kertyy kosteutta ja likaa, joka on oiva elatusalusta kaikille bakteereille ja viruksille.

Vierasesineet käsissä ja ranteissa estävät hyvän käsihygienian toteutumisen. Käsien välityksellä viemme mikrobeja lapselle sekä muille ryhmän lapsille ja saamme niitä myös itseemme.

Hyvään käsihygieniaan kuuluu käsien ihon kunnon hoito, käsien desinfektio ja tarvittaessa käsien vesi, saippuapesu sekä suojakäsineiden oikea käyttö.

Kädet pestään vedellä ja saippualla aina kun on hoitanut vatsatautia sairastavaa, eli ripuloivaa tai oksentavaa lasta.

Suojakäsineet:

Suojakäsineet puetaan aina desinfiotuihin käsiin sekä kädet desinfioidaan välittömästi käsineiden riisumisen jälkeen.

Kertakäyttöisiä vinyyli- tai nitrilisuojakäsineitä käytetään lääkkeenjaossa ainoastaan, jos lääkekohtaisen ohjeen mukaan tulee suojautua lääkettä käsiteltäessä suojakäsineillä.

Suojakäsineitä käytetään myös, **jos kosketaan eritteisiin**, kuten esimerkiksi virtsa, uloste, oksennus, veri ja limakalvot (esim. suppo tai peräruiske). Myös kaikki muut kehon nesteet ovat eritteitä (esim. Trakea lima, jos on keinoilmatie tai maha-suolikanavan eritteet, PEG-letkuruokinnan yhteydessä)

Myös pintapuhdistukseen tarkoitettujen **desinfektiopyyhkeiden** käsittelyssä suositellaan usein suojakäsineiden käyttöä.

Suojakäsineitä ei käytetä, desinfioidut kädet riittävät:

suun kautta annettavia lääkkeitä jakaessa
ihon alle (s.c) tai lihakseen (i.m) annettavan injektion yhteydessä
silmä- ja korvatipponen laitossa

Apuvälineet:

Lääkkeenjaossa käytetään apuna siihen tarkoitettuja apuvälineitä kuten lääkelusikkaa, pinsettiä, lääkkeen puolittajaa jne. Apuvälineet tiskataan jokaisen käytön jälkeen käsitiskiaineella ja siihen tarkoitukseen varatulla tiskiharjalla, huuhdellaan hyvin ja annetaan kuivua ennen seuraavaa käyttöä. Välineet säilytetään puhtaasti, roiskeilta suojattuna.

Pintapuhdistus:

Pöytäpinta puhdistetaan ja desinfioidaan ennen lääkejako.

Suosittelaa käyttövalmiita pintadesinfektiopyyhkeitä kuten esim. ApoWipe, Triamin, Oxivir ym.

Desinfektiopyyhepakkaukseen merkitään avauspäivämäärä, säilyvyys vaihtelee tuotteen mukaan 7 vrk. – noin 30 vrk. Noudatetaan pakkauksen suojautumisohjeistusta.

Muita huomioita:

Kylmässä säilytettävillä lääkkeillä oma **lukollinen lääkejääkaappi** ja päivittäinen **lämpötilaseuranta**.

Käytetään aina **injektioissa turvaneuloja!** (huomioidaan turvaneulan käyttökoulutus!) Neulan suojakorkkia ei saa laittaa takaisin käytettyyn neulaan. Käytetty neula tai muu pistävä- ja viiltävä esine laitetaan suoraan särnäisjäteastiaan. Särnäisjäteastia otetaan mukaan toimenpiteeseen ja säilytetään lukollisessa kaapissa käyttöjen välillä. Särnäisjäteastiaksi ei kelpaa esim. limsapullo tai pesuainekanisteri.

Lääkkeen **kaksoistarkistus** ennen lääkkeen tai injektion antoa lapselle!

Huoneessa, joissa lääkkeitä säilytetään ja jaetaan, olisi mahdollisimman vähän muuta liikennettä eli rauhallinen tila, riittävästi puhdistettavaa pöytäpintaa ja hyvä valaistus sekä lämpötilaseuranta.

Toimi näin:

- Desinfioi kädet käsidesillä (jos käsidesiä ei ole saatavilla pese kädet huolellisesti vedellä ja saippualla ja kuivaa paperiseen kertakäyttöpyyhkeeseen)
- Tarkista lapsen lääkelistasta lääke ja annostelu
- Puhdista pöytäpinta
- Desinfioi kädet
- Annostele lääke, käytä tarvittaessa apuna jakovälineitä
- Pyydä toista lääkeluvallista työntekijää tarkistamaan jaettu lääke ja määrä
- Varmista lapsen henkilöllisyys ennen lääkkeen antoa
- Ota mukaan kaikki tarvittava, kuten esim. särnäisjäteastia
- Desinfioi kädet juuri ennen injektiota tai lääkkeen antoa
- (Suojaudu tarvittaessa vinyyli- tai nitrilihanskoilla, desinfioi kädet ennen pukemisen ja heti riisumisen jälkeen)
- Lopuksi desinfioi kädet